

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

1 (16)

PM
Miljöanalysavdelningen

AVDELNINGSPROTOKOLL
2007-11-29 Nr Prot M 215-07

Naturvårdsverkets kvalitetssystem för samordnad miljöövervakning

Denna PM gäller från och med 2007-11-29 och ersätter strategi
(avdelningsprotokoll nr M 147/04). Alla ändringar har gulmarkerats.

Innehållsförteckning

1.	Inledning	3
1.1	KVALITETSSYSTEMETS FASTSTÄLLANDE	3
2.	Beskrivning av verksamheten	3
2.1	SYFTE	3
2.2	OMRÅDEN FÖR MILJÖÖVERVAKNING.....	4
2.3	SAMORDNAD MILJÖÖVERVAKNING	4
2.4	NATIONELL MILJÖÖVERVAKNING.....	5
2.5	REGIONAL MILJÖÖVERVAKNING	5
2.6	FINANSIERING	6
3.	Övergripande kvalitetsmål	6
4.	Planering	7
4.1	MÅL OCH AKTIVITETER. NATIONELL NIVÅ.....	7
4.2	MÅL OCH AKTIVITETER. REGIONAL NIVÅ.....	8
4.3	FÖRFATTNINGAR OCH ANDRA KRAV.....	8
5.	Genomförande	8
5.1	ORGANISATION OCH ANSVAR.....	8
5.1.1	Kvalitetsledaren (nationell nivå) ansvarar för:	9
5.1.2	Länsstyrelsens kvalitetsansvarig ansvarar för:	9
5.1.3	Programområdesansvariga	9
5.1.4	Utförare	9
5.2	UTBILDNING, MEDVETENHET OCH KOMPETENS	9
5.3	KOMMUNIKATION	10
5.4	VERKSAMHETSSTYRNING.....	10
5.4.1	Handledning för miljöövervakning	11
5.4.2	Kvalitetsdeklarationer	11
5.4.3	Avtal och överenskommelser med utförare	11
5.4.4	Överenskommelser med länsstyrelser	11
5.4.5	Avtal och överenskommelser med datavårdar	11
5.4.6	Ackrediterade utförare	12
5.4.7	Ackrediterade laboratorier	12
5.4.8	Referensregister	12
6.	Kontroll	12
6.1	LÖPANDE VERKSAMHET	12
6.2	AVVIKELSEHANTERING	12
6.3	KVALITETSREVISIONER.....	13
6.3.1	Intern revision	13
6.3.2	Extern revision	13
6.3.3	Systemrevision	13
7.	Uppföljning och rapportering	13
7.1	UPPFÖLJNING AV DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN	13
7.2	RAPPORTERING	14
8.	Referenser	15

1. Inledning

I det följande beskrivs Naturvårdsverkets kvalitetssystem för den miljöövervakning som drivs av, eller får bidrag via Naturvårdsverket. Systemet gäller fullt ut för Naturvårdsverkets nationella miljöövervakning och i stor utsträckning även för den regionala miljöövervakningen. Det är dock önskvärt att kvalitetssystemet i tillämpliga delar används inom all svensk miljöövervakning.

Kvalitetssystemet är en integrerad del av miljöövervakningsverksamheten vid Naturvårdsverket, länsstyrelserna, utförarna och hos datavärdarna. Det innebär att den dokumentation, rapportering och uppföljning som omfattas av kvalitetssystemet ingår som naturliga delar i varje delprogram på nationell respektive regional nivå. Tillräckliga personalresurser och medel för denna verksamhet måste avsättas inom respektive organisation för att kvalitetsarbetet ska kunna uppnå planerad nivå.

*Upplysningsvis har Naturvårdsverket valt att införa ett **ledningssystem** i överensstämmelse med kraven i ISO 14001. Ledningssystemet omfattar såväl de direkta som indirekta miljöaspekterna. Det innebär att både Naturvårdsverkets uppgifter som myndighet, och den miljöpåverkan som kommer från driften av verksamheten, ingår i certifieringen enligt ISO 14001. Kvalitetssystemet är en del av detta ledningssystem.*

1.1 Kvalitetssystemets fastställande

Kvalitetssystemet för samordnad miljöövervakning beslutas av **Naturvårdsverket, Miljöanalysavdelningens chef** efter information till Miljömålsrådet.

De regionala kvalitetsplanerna beslutas av **länets miljövårdsdirektör eller motsvarande** som också utser länets kvalitetsansvarige.

2. Beskrivning av verksamheten

2.1 Syfte

Miljöövervakningsverksamheten omfattar långsiktiga och återkommande studier, där tillstånd, trender, effekter och processer i **den yttre miljön** följs. Miljöövervakningen ska ge en samlad information om miljötillståndet samt effekter av sådana skeenden i samhället som är av betydelse för en ekologiskt hållbar utveckling. Det **övergripande syftet** (Ref.) med miljöövervakningen är att:

- beskriva tillståndet i miljön
- bedöma hotbilder
- lämna underlag för åtgärder och

- följa upp beslutade åtgärder
- ge underlag för analys av olika utsläppskällors nationella och internationella miljöpåverkan

Miljöövervakningen har därmed en central roll i uppföljningen av **de nationella miljökvalitetsmålen** (Ref.) samt för den internationella rapportering som Sverige har åtagit sig beträffande miljö kvalitet.

2.2 *Områden för miljöövervakning*

Både den nationella och den regionala miljöövervakningen delas administrativt in i **tio programområden** (Ref.). Varje programområde omfattar flera delprogram.

1. Luft
2. Kust och Hav
3. Sötvatten inkl grundvatten
4. Våtmark
5. Skog
6. Fjäll
7. Jordbruksmark
8. Hälsorelaterad miljöövervakning
9. Miljögiftsamordning
10. Landskap

För vart och ett av miljöövervakningens tio programområden finns en programansvarig. Motsvarande programansvar gäller även för budgetramen datavårdskap. (För vissa av programområdena har ansvaret fördelats på två personer). Programansvarig ska planera, driva och följa upp nationella MÖ-program och erforderlig samordningsverksamhet inom givna resurser.

Utformningen av nuvarande **miljöövervakningsprogram** har beslutats av dåvarande miljöövervakningsnämnd den 17 februari 1999. (Ref.). Efter detta har vissa program reviderats, och delvis ändrat innehåll. Aktuella program presenteras på Naturvårdsverkets webbplats och i mer detaljerad form i aktuella avtal.

2.3 *Samordnad miljöövervakning*

I Sverige bedrivs miljöövervakning av flera aktörer:

Naturvårdsverket driver den nationella miljöövervakningen men ger samtidigt bidrag till regionala delprogram (som genomförs av länsstyrelserna) samt till vissa delprogram som drivs av sektormyndigheter.

Andra centrala myndigheter har mer sektorsanknuten övervakning i egen regi. Dessutom bedrivs miljöövervakning av **kommuner**, ideella organisationer och andra verksamheter än regional övervakning vid länsstyrelserna.

Naturvårdsverket ansvarar för samordningen mellan nationell och regional miljöövervakning. En samordnad övervakning utnyttjar begränsade resurser bättre, så att resultat från den nationella övervakningen kan utnyttjas regionalt och vice versa. Den nationella övervakningen är ofta planerad för att kunna förtätas regionalt, och på så vis öka upplösningen.

Vissa av de data som behövs för den internationella rapportering som Sverige är skyldig att genomföra pga. EU-medlemskap och att Sverige ratificerat olika internationella konventioner, genereras av kommunerna (luftkvalitet, badvatten): Därför måste även resultat från såväl regional som kommunal miljöövervakning inkluderas i rapporteringen. I sådana fall görs nationella sammanställningar inom den samordnade miljöövervakningen där kommunerna står för provtagning och analyskostnader medan Naturvårdsverket tar kostnaden för datavårdskap och rapportering.

2.4 Nationell miljöövervakning

Nationell miljöövervakning ska vara ett verktyg i uppföljningen av de nationella miljökvalitetsmålen samt för den internationella rapportering av miljökvalitetsdata som Sverige har åtagit sig. Den senare innebär att stora anspråk ställs på miljöövervakningen. Krav på återkommande undersökningar av miljötillståndet ställs i flera EU-direktiv och i internationella konventioner om havsmiljö och luftföroreningar. Andra angelägna områden är att ta fram underlag för utveckling av miljökvalitetsnormer och bedömningsgrunder.

Den nationella miljöövervakningen är indelad i tio olika *programområden*, såsom luft, kust och hav etc. Varje programområde är uppbyggt av *delprogram*, och varje delprogram kan innefatta flera olika *undersökningar*. En enskild undersökning kan i sin tur inbegripa mätningar av ett flertal variabler. Detaljerade beskrivningar av samtliga delprogram och undersökningar återges i Naturvårdsverkets *Handledning för miljöövervakning*.

2.5 Regional miljöövervakning

Syftet med den regionala miljöövervakningen är *delvis* densamma som för den nationella, men tyngdpunkten är förskjuten så att de regionala och kommunala behoven i första hand uppfylls. *Regional miljöövervakning ska fokusera på regionala miljöförhållanden, dvs att fånga in mer storskalig regional påverkan och effekter, så att resultaten kan vara underlag för regional och kommunal planering samt uppföljning av miljömål och miljökvalitetsnormer.* Miljömålsrådets bidrag utgör *2007* en mindre del av den regionala miljöövervakningen, *knapp 20%* av länens totala kostnad.

Samordnad regional miljöövervakning omfattar:

- statligt finansierad miljöövervakning fördelad via Miljömålsrådet
- övrig statligt finansierad miljöövervakning (t ex kalkeffektuppföljning och uppföljning av Natura 2000)

- icke statligt finansierad miljöövervakning (t ex Vattenvårdsförbund, Luftvårdsförbund m.fl.)
- samfinansierad miljöövervakning med andra verk, landsting, kommuner och nationella ideella organisationer
- samordnad recipientkontroll

På uppdrag från Naturvårdsverket upprättar Länsstyrelserna ett program för regional miljöövervakning som beskriver verksamheten och löper under ca 5 år. Programmen godkänns av Naturvårdsverket.

2.6 *Finansiering*

Regeringen meddelar i regleringsbrev till Naturvårdsverket en budget för miljöövervakningen. **Miljömålsrådet** (Ref.) vid Naturvårdsverket beslutar om inriktning och övergripande fördelning av medlen och Naturvårdsverket svarar för att medlen används enligt beslutad inriktning på ett kostnadseffektivt sätt. **En rutin för medelsfördelning för miljöövervakning finns framtagen (Ref.)**

3. Övergripande kvalitetsmål

Resultaten från miljöövervakningen ska vara relevanta, tillförlitliga och tillgängliga.

Relevans

- Miljöövervakningen ska ge intressenterna information om tillståndet i miljön förändras i riktning mot de fastställda miljökvalitetsmålen.
- Fastläggande av ”rätt” datakvalitet ska ges hög prioritet vid upprättande eller revidering av delprogram och undersökningar.
- Miljöövervakningen ska vara kostnadseffektiv.

Tillförlitlighet

- Miljöövervakningen ska generera dataserier av erforderlig kvalitet, längd och täckning. Bortfallet av mätvärden ska hållas lågt.
- Kvalitetsbedömda och rekommenderade metoder ska användas för alla undersökningar. Kontinuerliga utvärderingar ska visa att rätt datakvalitet uppnåtts och upprätthålls.
- Resultaten ska kunna återanvändas i samband med nya frågeställningar och kunna ställas i relation till andra undersökningar med motsvarande variabler.

Tillgänglighet

- Resultaten ska vara väl dokumenterade och finnas tillgängliga på datamedium till låg kostnad för alla intressenter

4. Planering

Miljöövervakning är en långsiktig verksamhet och planeringen måste göras med hänsyn till detta. Eftersom många aktörer är inblandade krävs ett relativt omfattande förankringsarbete i planeringsprocessen. Följande grundförutsättningar gäller:

Sverige ska ha en väl täckande miljöövervakning, såväl geografiskt som strategiskt, avseende matriser, objekt och variabler. Den ska vara baserad på vetenskapligt och internationellt erkända metoder som vi för nationell samordning för in i miljöövervakningens handledning.

Till de programområden som miljöövervakningen arbetar med finns sk referensgrupper. Deltagarna utgörs av såväl användare som utförare av miljöövervakning. Grupperna ger råd inför kommande års verksamhet i ett mer kortsiktigt perspektiv (marginella förändringar/förbättringar i förhållande till tidigare resultat och ev. nya krav). Ett förslag bereds av miljömålsrådets beredningsgrupp innan beslut tas på övergripande nivå i miljömålsrådet.

Miljöövervakningsverksamheten formuleras i mål och aktiviteter som till stor del utgör miljöövervakningsenhetens aktivitetsplan.

Ungefär vart 5:e år görs en mer genomgripande utvärdering av verksamheten inom varje programområde, företrädesvis av en opartisk aktör. Hela verksamheten inom programområdet granskas och prioriteras mot en parallellt genomförd kartläggning av förekommande krav.

4.1 Mål och aktiviteter. Nationell nivå

På nationell nivå finns planerade kvalitetsfrämjande aktiviteter angivna i **miljöövervakningsenhetens aktivitetsplan**. (Ref.). Planen innehåller aktiviteter som enheten avser genomföra under kommande verksamhetsår. Resultat av utförda aktiviteter redovisas i Miljömålsrådets **verksamhetsberättelse**.

Under de närmaste åren kommer följande kvalitetsarbete att ges särskild prioritet:

- Kvalitetsmärkning av data
- Kvalitetsdeklarationer (se till att det finns aktuella kvalitetsdeklarationer för alla delprogram)
- Undersökningstyper (se till att de är aktuella, ta fram nya enligt rutin)
- Ackreditering av utförare och laboratorier
- Dataöverföring från nationella och regionala utförare till datavärd.

- Utleverans av data från datavärd till nationell och internationell rapportering.
- Utveckling av ett referensregister som kvalitetsstyrningsverktyg
- Naturvetenskaplig utvärdering av miljöövervakningsdata

4.2 *Mål och aktiviteter. Regional nivå*

På regional nivå förutsätts respektive länsstyrelse ta fram egna kvalitetsmål och kvalitetsplaner för sina behov.

4.3 *Författningar och andra krav*

Syfte med och förväntningar på miljöövervakningen uttrycks i de Miljöpolitiska propositionerna (Prop. 1990/91:90 & 1997/98:145) samt anvisningar i NV:s förordning och regleringsbrev. Miljöövervakningen är således inte legalt föreskriven med undantag för sådan övervakning som är föranledd av EU-direktiv samt svenska miljökvalitetsnormer enligt miljöbalken. I sådana fall finns också (eller ska finnas) en svensk förordning som reglerar ansvar och hur övervakningen ska gå till.

Krav genereras även i samband med uppföljning av de nationella miljökvalitetsmålen och den internationella rapporteringen, men också i och med att underlag tas fram för förhandlingsarbete eller utveckling/omarbetning av EU-direktiv och andra internationella konventioner.

Vad gäller de *direkta miljöaspekterna*, dvs frågor om miljöeffekter av exempelvis vårt resande till platserna för provtagning eller fordonskörning i terräng, hänvisas till **Naturvårdsverkets ledningssystem** (Ref.). Där finns hänvisningar till de lagar och förordningar som medarbetare inom den samordnade miljöövervakningen har att följa.

I samband med att avtal och överenskommelser upprättas mellan Naturvårdsverket och utförare informeras om NV:s miljöledningsarbete och vilka **miljökrav** NV ställer på utföraren (Ref.).

5. **Genomförande**

5.1 *Organisation och ansvar*

Miljöanalysavdelningen vid Naturvårdsverket ansvarar för verkets arbete med att samla in och bygga upp kunskap om miljöns tillstånd, den påverkan miljön utsätts för samt de effekter denna påverkan kan leda till. Avdelningen svarar även för samordning av den internationella rapporteringen och för samordning gentemot den europeiska miljöbyrån, EEA i Köpenhamn. Avdelningen organiseras i fyra enheter samt en avdelningsledning bestående av avdelningschef och avdelningssekreterare.

En av dessa enheter, **Miljöövervakningsenheten** (Mm) svarar för drift och utveckling av miljöövervakningsprogrammet med uppgift att beskriva tillstånd och trender i miljön. Ansvarig för Naturvårdsverkets kvalitetssystem för samordnad miljöövervakning (detta dokument) är **enhetschefen** för miljöövervakningsenheten (Mm) på Naturvårdsverket. Kvalitetsarbetet leds och samordnas av en **kvalitetsledare** som utses av enhetschefen.

Vid varje länsstyrelse skall finnas en utsedd **kvalitetsansvarig** för den regionala miljöövervakningen.

5.1.1 *Kvalitetsledaren (nationell nivå) ansvarar för:*

- Utveckling och förbättring av kvalitetsarbetet inom den samordnade miljöövervakningen i enlighet med detta dokument.
- Utformning och uppföljning av de kvalitetsaktiviteter som finns angivna i Mm:s aktivitetsplan. (Tillsammans med programområdesansvariga)
- Att samordna och stödja programområdesansvariga i kvalitetsfrågor
- Årlig rapportering till Miljöanalysavdelningen och till Miljömålsrådet.

5.1.2 *Länsstyrelsens kvalitetsansvarig ansvarar för:*

- Utformning och uppföljning av länets kvalitetsplan för den regionala miljöövervakningen.
- Årlig rapportering om länets genomförda kvalitetsarbete till Naturvårdsverket.

5.1.3 *Programområdesansvariga*

Programområdesansvarig svarar för kvalitetsarbetet inom sitt programområde. I detta ingår att tillämpa detta kvalitetssystem, samt övriga delar av NV:s ledningssystem, till exempel NV:s rutiner för ekonomihantering och upphandling.

5.1.4 *Utförare*

Utföraren (institutioner/laboratorier/konsulter/datavärddar) har genomförandeansvar (och uppföljningsansvar i de fall detta överenskommit). Det ska hos varje utförare och datavärd finnas en utsedd kvalitetsansvarig. Utföraren svarar för att data kvalitetssäkrats enligt avtal.

För ackrediterade laboratorier ansvarar SWEDAC för delar av kvalitetskontrollen. Naturvårdsverket (alternativt länsstyrelsen) ansvarar för att kvalitetskontrollrutiner utarbetas för områden där ackrediteringssystemet ännu inte existerar.

5.2 *Utbildning, medvetenhet och kompetens*

De som arbetar med miljöövervakning ska ha kännedom om kvalitetskrav och kvalitetsrutiner. Naturvårdsverket ska därför informera berörda parter om miljöövervakningens kvalitetsarbete. Bl a genom anordnande av seminarier för utförare och datavärddar minst en gång vartannat år. Ytterligare kvalitetsseminarier för mindre grupper anordnas vid behov.

På NV sker handläggarnas egen kompetensutveckling inom kvalitetsområdet dels i samband med de planlagda revisionerna av programområdena, dels i det löpande arbetet genom nationella och internationella kontaktnät. På individnivå förs enskilda aktiviteter in i enhetens kompetensutvecklingsplan. Detta sker på handläggarens eller enhetschefens initiativ.

Motsvarande förutsätts gälla på länsstyrelsenivå.

Utförarna har eget ansvar för kvalitetsfrågor inom sina respektive verksamhetsfält. NV kan därutöver ställa krav på utförarnas kompetens vid upphandlingar eller avtalsförändringar.

5.3 *Kommunikation*

Detta dokument kommer att kommuniceras snarast efter fastställande samt vid framtida revisioner av dokumentet. De som berörs är i första hand NV:s programområdesansvariga, länsstyrelserna, utförarna och datavärdarna. I det löpande arbetet kommuniceras genom de täta kontakter som föregår den årliga avtalshanteringen, samt i samband med att de årliga verksamhetsberättelserna granskas. I den löpande verksamheten kommunicerar parterna vid behov via brev, e-post och telefon.

Miljöövervakningens kvalitet granskas och kommuniceras också aktivt genom resultatanalys och när resultaten används i t.ex. utvärderingar (inte minst i fördjupad utvärdering av miljömålen) och i internationellt förhandlingsarbete.

Den information som NV ger utförarna, länen och datavärdarna måste vara **tydlig** så att en samsyn vad gäller mål och förväntningar främjas. Datavärdarna har en nyckelroll eftersom de kan upptäcka eventuella kvalitetsbrister vid sammanställningar som ”slunkit igenom” systemet hos enskilda aktörer. De har i sina avtal dessutom det uttalade uppdraget att kvalitetskontrollera de data som utförarna skickar till datavärden. Upptäcks felaktigheter eller orimligheter skall de kontakta utföraren. Om ev brister ej kan avhjälpas av parterna skall NV kontaktas.

5.4 *Verksamhetsstyrning*

Miljöanalysavdelningen upprättar varje år en **verksamhetsplan** av vilken framgår vad som ska göras, vem som gör det och vilka ekonomiska avgränsningar som finns. (Ref.).

Miljöövervakningsenheten (vid M-avd) upprättar på motsvarande sätt en **aktivitetsplan** som utgör en mer detaljerad beskrivning av vad som ska ske

under året. (Ref.). Därutöver finns som stöd för arbetet med planering, styrning och uppföljning ett antal **rutiner och checklistor** (Ref.).

Nedan anges de viktigaste **verktygen** (Ref.) som ingår i miljöövervakningens kvalitetssystem. Ansvarig för att arbetet genomförs är miljöövervakningsenheten på Naturvårdsverket och motsvarande funktion på regional nivå.

5.4.1 *Handledning för miljöövervakning*

Handledning för miljöövervakning är ett viktigt verktyg i kvalitetsstyrningen. Anvisningarna ska garantera samordning och jämförbarhet i miljöövervakningsarbetet. Undersökningstyperna med variabler och metodbeskrivningar är viktiga byggstenar för att precisera krav på rätt datakvalitet. Handledningens anvisningar ska tillämpas vad gäller utformning av all miljöövervakningsverksamhet.

5.4.2 *Kvalitetsdeklarationer*

Kvalitetsdeklarationer skall finnas för varje delprogram. Av dessa skall framgå delprogrammets tillämpning och dess begränsningar samt en tydlig beskrivning av förekommande variabler. Deklarationen skall även ge vägledning för hur man ska tolka resultaten och vilka generaliseringar som är möjliga att göra.

5.4.3 *Avtal och överenskommelser med utförare*

Avtal med utförare av miljöövervakningsuppdrag ska reglera att miljöövervakningen sker i enlighet med handledningens anvisningar. De ska också reglera tillgänglighet till rådata, och de datakvalitetskontroller som utföraren ansvarar för. Avtalet ska innehålla krav på utförarens ansvar för en första utvärdering och sammanställning av resultaten och överföringsrutiner till datavärd eller annan datalagrare.

5.4.4 *Överenskommelser med länsstyrelser*

Överenskommelser med länsstyrelser upprättas om rapportering, lagring, åtkomst och arkivering av resultat från regional miljöövervakning. I möjligaste mån skall resultaten lagras hos datavärd. Om sådan saknas lagras resultaten på annat lämpligt sätt. Då överenskommelserna egentligen reglerar bidrag till länen för deras regionala miljöövervakning, eller del av, kommer samarbetet präglas mer av dialog än styrning.

5.4.5 *Avtal och överenskommelser med datavärddar*

Avtal med datavärddar upprättas om kontroll av inkommande datas fullständighet, kvalitet och rimlighet, om lagring och arkivering av data, om tillgängliggörande av data och information (metadata). I förekommande fall skall även data från regional miljöövervakning lagras. Avtalet ska också reglera eventuella kostnader för åtkomst av resultat. Kvalitetssäkrade och för

avnämarnas bruk bearbetade miljöövervakningsdata ska finnas tillgängliga till självkostnadspris för omedelbar information och hemtagning via Internet.

5.4.6 *Ackrediterade utförare*

Ackrediterade utförare ska användas för de områden där detta är tillämpligt. Motsvarande kvalitetsrutiner för dokumentations, kalibrering och kontroll utarbetas för andra områden, där ackrediteringssystemet idag inte är tillämpligt.

5.4.7 *Ackrediterade laboratorier*

Ackrediterade laboratorier ska användas för de områden där detta är tillämpligt. Motsvarande kvalitetsrutiner för dokumentations, kalibrering och kontroll utarbetas för andra områden, där ackrediteringssystemet idag inte är tillämpligt.

5.4.8 *Referensregister*

Referensregistret ska ge information om vilka delprogram, undersökningar, variabler och stationer som ingår i nationell respektive regional miljöövervakning. I referensregistret ska det också framgå vem som tar fram resultaten och var aktuella resultat kan hämtas, d.v.s. vem som är datavärd. (Under utveckling)

6. Kontroll

6.1 *Löpande verksamhet*

Kontroll görs av vilka av utförarna och laboratorierna som är ackrediterade för den verksamhet de bedriver. En förteckning ska upprättas och ajourhållas över de utförare som anlitas inom miljöövervakningen.

Kontroll görs av undersökningstypernas aktualitet.

Kontroll görs av statusen för kvalitetsdeklarationerna. En förteckning upprättas och ajourhålls över de kvalitetsdeklarationer som finns framtagna inom miljöövervakningen. I denna förteckning anges även dess aktualitet.

Kontroll görs av vilka av länen som har aktuella kvalitetsplaner. Miljöövervakningens kvalitet kontrolleras och granskas även i samband med olika utvärderingar, t ex fördjupad utvärdering av miljömålen och med anledning av internationellt förhandlingsarbete.

6.2 *Avvikelsehantering*

Kvalitetsbrister som upptäcks skall så långt det är möjligt hanteras inom ramen för gällande avtal eller överenskommelse. Allvarligare kvalitetsbrister tas om hand av PO-ansvarig som efter samråd med kvalitetsledaren eller expert beslutar om lämplig åtgärd. Lämpliga åtgärder kan vara att förbättra rutiner och processer

eller justera avtal och överenskommelser för att förebygga att problemet uppstår igen.

6.3 *Kvalitetsrevisioner*

6.3.1 *Intern revision*

Kvalitetsledaren genomför en gång vart annat år en revision/granskning av:

- Rutiner och checklistor. Dess aktualitet och relevans. **Granskningen dokumenteras.**
- Avtal och överenskommelser med utförare, datavärdar och länsstyrelser. Dess aktualitet och relevans **kontrolleras löpande.**

6.3.2 *Extern revision*

Kvalitetsledaren genomför revision/granskning av utförare eller datavärd tillsammans med PO-ansvarig eller annan. Sker enligt planen nedan. Planen revideras årligen (Ref.).

Revision av delprogram eller ett helt programområde genomförs av delprogramansvarig enligt plan.

Programområde	Revision		Programområde	Revision	
Luft	2007-2008		Fjäll	2010	
Kust & Hav	2005-2007		Våtmark	2009-2010	
Sötvatten	2005-2007		Landskap, inkl Fåglar	2007-2009	
Skog	2009-2010		Miljögiftsamordning	2005-2007	
Jordbruksmark	2007-2008		Hälsorelaterad Miljöövervakning	2006-2007	
Regional Miljöövervakning	2007-2009				

6.3.3 *Systemrevision*

Vart tredje år genomförs en revision/granskning av **kvalitetssystemet**. Denna granskning görs av annan än kvalitetsledaren. **Granskningen dokumenteras.**

7. Uppföljning och rapportering

7.1 *Uppföljning av den löpande verksamheten*

Avtalsuppföljning görs dels löpande i kontakterna med utförarna, dels i granskningen av inkomna verksamhetsberättelser från utförare, datavärdar och länsstyrelser under april-maj månad. Generell uppföljning sker på enhetsmöte efter sommaren.

Löpande uppföljning av planerade aktiviteter angivna i Miljöövervakningsenhetens aktivitetsplan görs tertialvis enligt Naturvårdsverkets ledningssystem. Här sker återkopplingen till den som beslutat om kvalitetssystemet, **Miljöanalysavdelningens chef** vid Naturvårdsverket.

På regional nivå svarar respektive länsstyrelse för uppföljningen av den egna verksamheten.

7.2 Rapportering

Resultat av genomfört kvalitetsarbete enligt denna plan redovisas som en del av miljömålsrådets verksamhetsberättelse. Verksamhetsberättelsen är riktad till miljömålsrådet och dess beredningsgrupper, samt till alla länsstyrelser och nationella utförare av miljöövervakning. Internt på Naturvårdsverket används verksamhetsberättelsen som faktaunderlag för frågor och uppdrag som berör miljöövervakningsverksamheten.

På regional nivå sker en årlig rapportering om länets genomförda kvalitetsarbete till Naturvårdsverket. Rapporteringen ingår i den årliga verksamhetsberättelsen.

Rapportering av miljöövervakningsuppdrag och aktiviteter görs via årliga verksamhetsberättelser från utförare och länsstyrelser. (Ref.)

Resultat av **genomförda revisioner** och andra granskningar dokumenteras. (Ref.)

8. Referenser

Referenser kapitel 2

Pkt	Benämning	Länk eller referensens titel	Förvaringsplats
2.1	Miljöövervakningens övergripande syfte	Miljöpolitiska propositionen (Prop. 1990/91:90 & 1997/98:145)	Arkiv
2.1	Nationella miljö kvalitetsmål	http://miljomal.nu/	Extern webbplats
2.2	Miljöövervakningens 10 programområden	http://www.naturvardsverket.se/Tillstandet-i-miljon/Miljoovervakning/Programomraden/	Extern webbplats
2.2	Nytt program för miljöövervakning	SNV Rapport 4980	Arkiv
2.6	Miljömålsrådet	http://miljomal.nu/vem_gor_vad/miljomalsradet.php	Extern webbplats
2.6	Rutin för medelsfördelning	http://lux.naturvardsverket.se/diravd/mavd/styr_dok/rutiner.htm	NV's intranät

Referenser kapitel 4

4.3	Naturvårdsverkets ledningssystem	http://www.naturvardsverket.se/Nedremeny/Om-oss/Vart-ledningssystem/ samt http://lux.naturvardsverket.se/	Extern webbplats resp NV's intranät
4.3	Information om miljökrav på utförare	G:\M\Avtal, Överenskommelser\Avtal, Överenskommelser\Mallar och rutiner	Intern lagringsdisk

Referenser kapitel 5

5.4	M-avdelningens verksamhetsplan	http://lux.naturvardsverket.se/diravd/mavd/vplaner/vplaner.htm	NV's intranät
5.4	Mm:s aktivitetsplan	http://lux.naturvardsverket.se/diravd/mavd/vplaner/vplaner.htm	NV's intranät
5.4	Rutiner för: Nat. Miljöövervakning Reg. Miljöövervakning Nya U-typer. Med fl	G:\Avdelning\M\Mm\Enhetsgemensamt\Rutiner och checklistor samt http://lux.naturvardsverket.se/diravd/mavd/styr_dok/rutiner.htm	Intern lagringsdisk, samt på NV's intranät
5.4.1	Handledning för miljöövervakning	http://www.naturvardsverket.se/Tillstandet-i-miljon/Miljoovervakning/Handledning-for-miljoovervakning/	Extern webbplats
5.4.2	Kvalitetsdeklarationer	Under resp programområde: http://www.naturvardsverket.se/sv/Tillstandet-i-miljon/Miljoovervakning/Programomraden/	Extern webbplats
5.4.3	Avtal med utförare	G:\Avdelning\M\Avtal, Överenskommelser	Arkiv samt Intern lagringsdisk
5.4.4	Överenskommelser med länsstyrelser	G:\Avdelning\M\Avtal, Överenskommelser	Arkiv samt Intern lagringsdisk
5.4.5	Avtal/överenskommelser	G:\Avdelning\M\Avtal, Överenskommelser	Arkiv samt Intern

	med datavårdar		lagringsdisk
5.5.2	Verksamhetsberättelser	G:\Avdelning\M\Mm\MÖ Uppföljning\Verksamhetsberättelser\Nationella	Arkiv samt Intern lagringsdisk
5.2.2	Resultat av revisioner, rapporter etc	http://www.naturvardsverket.se/Tillstandet-i-miljon/Miljoovervakning/Rapporter-och-nyhetsbrev/	Arkiv, Intern lagringsdisk samt Extern webbplats (rapporter)

Referenser kapitel 6

6.3.2	Revisionsplan	http://miljomal.nu/arbetswebb/beredningsgrupper/miljoovervakning/20061212/Dagordning061212.doc ”Miljöövervakning 2007, verksamhet och ev konsekvenser”. Underlag till Miljömålsrådets beredningsgrupp 2, årets sista möte, planen finns under rubriken <i>Tematiska utvärderingar (revisioner) och kvalitetssäkringsinsatser</i>	Extern webbplats (login krävs)
-------	---------------	--	--------------------------------

Beslutande: Martin Eriksson, direktör

Föredragande: Anders Foureaux, kvalitetsansvarig

Vid revideringen av detta dokument har följande personer medverkat
Maria Sjö, avdelningsdirektör, Manuela Notter enhetschef

Vid protokollet

Anders Foureaux

Justeras

Martin Eriksson, direktör